

Geschiedenis van de Heilige Maria Presentatie

De H. Maria Presentatie domineert met haar 75 meter hoge toren het centrum van Asten. Gelegen temidden van relatief weinig bebouwing is zij vanaf verschillende locaties in al haar pracht te bewonderen. Niet altijd is dit zo geweest; de huidige kerk is pas aan het eind van de negentiende eeuw gebouwd. De parochie Asten is al eeuwenoud. In oorkonden uit 1202 en 1212 die in Den Bosch en Namen te vinden zijn, komt de naam "Asten" al voor.

Wie de parochie gesticht heeft is niet bekend. De eerste, die als pastoor van de parochianen in de archieven te achterhalen valt, is Gerardus van Binderen. Van 1274 tot 1301 was hij de zielenherder van Asten en Lierop. Deze dorpen vormden tot 1569 samen een parochie. Waar precies de eerste kerk van Asten heeft gestaan, is niet bekend. In de vijftiende eeuw werd de, veel kleinere, voorganger van de huidige kerk voltooid. Deze kerk werd gebouwd op het huidige Koningsplein. De toren dateerde uit de 13de eeuw. De kruiskerk uit 1478. Omdat de plattegrond van deze kerk de vorm van een kruis had werd deze kerk een kruiskerk genoemd.

Aanvankelijk was de kerk in handen van de katholieken. Hierin kwam in 1648 verandering. In 1648 kwam met de Vrede van Munster een einde aan de tachtigjarige oorlog. In dit jaar moesten de Spaanse, katholieke bezetters de Nederlanden verlaten. Binnen de toenmalige regering van de Nederlanden, de Staten-Generaal, hadden de protestanten een overmacht. Zij wilden dan ook koste wat kost een nieuwe katholieke overheersing voorkomen. Om deze reden verboden zij het katholieke geloof en kwam ook de H. Maria Presentatie in handen van de protestanten. Pas 150 jaar later, in 1798, werd het katholieke geloof niet meer als een bedreiging beschouwd en kon de kerk teruggekocht worden door de katholieken. Gedurende de jaren die volgden bleek dat de kerk ernstig in verval was geraakt. Besloten werd dan ook tot de bouw van een nieuwe kerk. Op 8 juli 1893 werd Johannes Wilhelmus Smits benoemd tot bouwpastoor voor de bouw van de nieuwe kerk.

De pastoor begon met een probleem dat net zo groot was als de te bouwen kerk: de kerkkas was leeg, helemaal leeg. Een van zijn voorgangers had het geld uitgegeven aan het Liefdehuis van de Zusters van Liefde.

De kosten voor de nieuwe kerk werden geraamd op 120.000 gulden. De pastoor durfde aan de gemeente daarom niet zoveel subsidie te vragen en vroeg maar om een bijdrage van fl. 80.000. De gemeente Asten verstrekke "slechts" een subsidie van fl 65.000. Dankzij leningen en de opbrengst van verkochte kerkschatten konden in september 1896 de fundamenten voor de kerk gelegd worden.

Onder leiding van architect Caspar Franssen (1860-1932), een leerling van Pierre Cuijpers, werd het nieuwe monumentale gebouw in neogotische stijl binnen twee jaar voltooid door de firma Mestrum uit Venlo. De totale bouwkosten bedroegen ongeveer 56.000 euro. Ook aannemer Mestrum uit Venlo bracht niet alles in rekening. Toen hij begin 1898 hoorde dat de Astenaren niet tevreden waren over de in hun ogen "te kleine haan" op het kruis van de toren, betaalde hij uit eigen zak een grotere. Op 19 september 1898 werd de H. Maria Presentatie ingewijd. Sinds 1921 is er elektrisch licht en sinds 1928 ook verwarming.

De kerk is 63,25 meter lang en de totale hoogte bedraagt 75 meter. In de toren bevindt zich een uitgebreid carillon. Het gewicht van de gezamenlijke klokken, 57 in totaal, bedraagt ca. 10.000 kg. De klokken werden gegoten door de Astense klokkengieterij Eijsbouts, met uitzondering van één klok van 1285 kg, die in 1447 gegoten werd door de Astense klokkengieter Jan die Smet van der Diesdunc. Naast de speelklokken bevinden zich ook luidklokken in de toren, die onder andere gebruikt worden bij uitvaarten. Aan de zwaarte van de klank kan men horen of er een man, een vrouw of een kind begraven wordt. Wanneer een parochiaan overleden is, wordt om 8 uur 's morgens een van deze klokken geluid. Dit noemen we iemand overluiden.

De entree

Staande voor de kerk valt de majestueuze entree op. Allereerst de bewerkte, eikenhouten, dubbele deuren. Op de tussenstijl zien we een fraaie natuurstenen afbeelding van Maria met kind onder een baldakijn, gedragen door twee zwevende engelen. De ruimte links is opgevuld met wijnranken en druiventrossen en rechts met bladeren en bloeiende rozen. Daarboven een gebeeldhouwde natuurstenen driehoek, voorstellende de Presentatie van Maria. Haar ouders, Joachim en Anna, bieden hun dochter aan voor de tempeldienst. Het beeldhouwwerk is vervaardigd door Thissen uit Roermond.

Het gehele kerkgebouw is versierd met balustrades en baksteenfriezen met spitsbogen. Onder de drie borstweringen bevinden zich zeer rijke, decoratieve versieringen. Driehoeken en torentjes worden afgesloten met prachtig gevormde kruisbloemen. Zelfs de dakkapellen zijn uitbundig versierd. De hoektorens stellen de vier evangelisten voor.

Toen Asten in september 1944 bevrijd werd, werd de kerk zwaar beschadigd. Vooral het priesterkoor en de omgang. De aannemers Geven en Gielissen herstelden de kerk met materialen die afkomstig waren van ruïnes van andere kerken uit de omgeving.

Portaal

Bij het binnenkomen van het portaal moeten de ogen eerst wennen aan de duisternis. Boven de deuren vallen meteen de kleurige, gebrandschilderde achtpasramen met bloem- en bladmotieven op.

Ook de zijwanden zijn beschilderd met een steenmotief en daarop twee banderollen. Rechts staat de tekst uit het Oude Testament: "De plaats waar gij staat is heilig" (Brandende braambos bij Mozes). Links uit het Nieuwe Testament: "Mijn huis is een huis des gebeds" (tempeluitdrijving van de kooplieden door Jezus). Hier is de enige plaats in de kerk waar de kapitelen beschilderd zijn. De eiken tochtdeuren zijn versierd met briefpanelen.

Houten banken

Links en rechts van de hoofdingang werden vroeger gebruikt door de veldwachter en de suisse. De veldwachter moest tijdens de Mis makkelijk bereikbaar zijn. De suisse liep rond in de kerk en moest er op toezien dat de orde tijdens de eredienst gehandhaafd bleef, daartoe aanmanend met de spreuk: "Eerbied in Gods huis".

De Mariakapel

De Mariakapel bevindt zich aan de linkerkant van de ingang. Dit was vroeger de doopkapel. Dit is nog te lezen in de rand bovenaan de beschilderde wanden: "Tenzij iemand herboren worde met het water en den H. Geest, kan hij het Rijk Gods niet ingaan." Links ziet u de symbolen van het doopsel: kruis, chrisma, doopbekken en doopkaars. In het glas-in-loodraam staat de doop van Jezus in de Jordaan door Johannes de Doper afgebeeld.

Het beeld van Maria Koningin dateert van 1898 en is door Mgr. J. Bluysen opnieuw ingezegend op 20 september 1998.

De gedachteniskapel

De Gedachteniskapel is rechts van de ingang. Hier worden de overleden parochianen van het afgelopen jaar herdacht.

De ramen

De gebrandschilderde ramen in het dwarsschip dateren uit de periode tussen 1898 en 1918 en zijn gemaakt door de firma Nicolaas uit Roermond. Zij stellen enkele Bijbelse taferelen voor. De ramen in de hoofdbeuk hebben vooral geometrische figuren; die van de zijbeuk bevatten motieven uit de flora.

Rechts kijkt Gods Alziend oog u aan omringt door de symbolen van Vader (hand); Zoon (vis) en Geest (duif) en daaromheen de lelie (symbool van reinheid) en de (mystieke) roos.

Links poogt men het mysterie van de Heilige Drie-eenheid duidelijk te maken. Rechtsonder o.a. Christus die zijn apostelen onderwijst; uitzending van de apostelen; visioen van Johannes op Patmos en de Hof van Olijven. Daaronder de eerste helft van het Onze Vader. Linksonder o.a. de Emmaüsgangers; de ondankbare dienaar; de bekoring van Jezus en Mozes met de koperen slang. Daaronder de tweede helft van het Onze Vader.

De lage ramen in de absis zijn in 1949 gemaakt door de Limburgse glazenier Willem Hofhuizen. Op de negen ramen zijn te zien: Maria Geboorte; Maria Boodschap; het bezoek van Maria aan Elisabeth; de aanbidding van het Kind door de Wijzen; de opdracht van Jezus in de tempel; de vlucht naar Egypte; het verraad door Judas; de Kruisdraging; de kruiswoorden; de kruisdood; de kruisafname; de verrijzenis van Christus; Hemelvaart; Pinksteren; het sterfbed van Maria; Maria Hemelvaart en de kroning van Maria tot Koningin van hemel en aarde.

De hoge ramen zijn in 1962 gemaakt door Eugène Laudy uit Maastricht. In het midden, het Lam Gods met daarnaast de symbolen van de evangelisten: gevleugelde mens (Matteüs), leeuw (Marcus), arend (Johannes) en rund (Lucas). Verder acht non-figuratieve ramen.

Als reactie op de harde kleuren worden in de jaren vijftig "rustige" ramen besteld. Vier roodgrijze ramen aan weerszijden van de OnzeVaderramen en vier in de kruisbeuk aan de pastoriekant.

De kruisweg

De kruisweg, tegen de muren van de zijbeuken, is geschilderd tussen 1910-1912 door Frans Knirch uit Boxtel en bestaat uit 14 staties, die het lijden en sterven van Christus in beeld brengen. De eiken omranding is vervaardigd door Jan Custers uit Eindhoven. De ruimte achter is opgevuld met figuren. Rechts de evangelisten Matheus en Marcus. Links de profeten Ezechiël en Daniël. Vooral deze personen beschreven het lijden van Christus.

Aan het lijden van de parochianen kwam ook geen einde. Had de bouw van de kerk zware offers gevergd, men was er nog lang niet. Was er weer financiële armslag, dan kon men de altaren – er waren er vijf - ; communiebank en muurschilderingen betalen. Dit alles is nu verdwenen.

De preekstoel

De barokke preekstoel dateert van 1859 en is gemaakt in Den Bosch. In het onderste gedeelte voorstellende de bekering van de Heilige Paulus. We horen voor het eerst van hem, als Stefanus, de diaken, op last van de Joodse overheden wordt gestenigd. Dan leggen de beulen hun mantels neer aan de voeten van Saulus. Hem was er dan ook alles aan gelegen om ze uit te roeien. Daartoe had hij zelfs volmachten gekregen van de Hoge Raad te Jeruzalem. Ze gaven hem het recht om huizen van verdachten binnen te dringen en te controleren of er geen volgelingen van Jezus woonden.

Op weg naar Damascus werd hij als een donderslag bij heldere hemel getroffen en op de grond geworpen. Verblind door het felle licht tastte hij hulpeloos in het duister. Een stem vroeg hem: 'Saul, Saul waarom vervolgt je mij?' Een leerling van Jezus, Ananias, overwon zijn weezin en nam hem bij zich in huis. Paulus was omgedraaid als een blad aan een boom. Van nu af zou hij de meeste fanatieke verdediger van Jezus' leer: het evangelie was er voor ieder die hulpeloos in het duister rondtastte, ongeacht of men tot het uitverkoren volk van de joden behoorde of niet.

Drie jaar lang bereidde hij zich in het verborgene voor op zijn zending. Toen trad hij uit de schaduw en ondernam minstens vier grote reizen. Intussen schreef hij een onbekend aantal brieven, waarvan er veertien in het Nieuwe Testament in de bijbel zijn opgenomen.

De kuip herbergt de vier evangelisten met hun symbolen: Johannes met de adelaar; Marcus met de leeuw; Matteüs met de gevleugelde mens en Lucas met het rund. De symbolen slaan op het begin van het evangelie van elke evangelist. Op de vier panelen zien we boven: de doop van Jezus in de Jordaan; links de Pinksterpreek van Petrus; midden: Jezus op de berg der Zaligsprekingen; en rechts, op het deurtje: Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de put. Op de boogvormen aan het dak van de preekstoel zijn de vier kerkvaders afgebeeld: Augustinus, Gregorius, Ambrosius en Hieronymus.

De preekstoel wordt bekroond met de Heilige Maagd op de wereldbol. We zien verder nog zes cherubijnen en tien cherubijnkopjes, alles aangevuld met bloemguirlandes en draperieën.

De calvariegroep

De eikenhouten Calvariegroep achterin het priesterkoor is het oudste kunstwerk in de kerk en is tussen 1480 en 1490 vervaardigd in de Oppergelders/Maaslandstijl. De groep komt uit de oude kerk.

De staakmadonna

De Staakmadonna, achter kogelvrij glas, dateert van omstreeks 1775. Zowel Madonna als kind dragen zilveren kronen. Scepter, rijksappel en rozenkrans zijn eveneens van zilver. Staakmadonna's hebben een lijf van dunne latten en stammen uit de tijd dat de katholieken hun diensten moesten houden in schuurkerken. Een staakmadonna is vanwege haar gewicht heel gemakkelijk in processies mee te voeren.

Het orgel

Het orgel is in 1909 geplaatst en is vervaardigd door de gebr. Franssen uit Roermond. In 1973 is het orgel verplaatst, vernieuwd en uitgebreid tot 1160 pijpen. De pijpen zijn van hout, zink en orgelmetaal.

De doopvont

De witmarmeren doopvont uit 1898 is afkomstig uit een voormalige Dominicanerkerk in Rotterdam en verhuisde in 1973 naar Asten. Vier leeuwen, met daartussen vier draken sieren de voet. De achtkantige kuip is gebeeldhouwd met: de doop van Christus; Petrus en Paulus; de prediking door Bonifatius die geflankeerd wordt door twee Friezen; Antonius en Dominicus; diaken Filippus bij de koets van de Ethiopiër; Victor en Henricus; de bekeringsreizen van Franciscus Xaverius; Willibrord en de Heilige Maagd.

Het Sacraments- en Maria-altaar

Een neogotisch altaar geplaatst in 2005 en komt uit de gesloopte Sint Jozefkerk van Dongen. Gemaakt in 1909 door M. van Bokhoven en Zn uit Den Bosch. Het paneel links: de boodschap van de engel Gabriël aan Maria geflankeerd door de evangelist Mattheüs. Het rechterpaneel stelt de kroning van Maria voor met daarnaast de evangelist Johannes.

Het Maria-altaar is tevens het Sacramentsaltaar; vandaar de brandende Godslamp.

Beelden

Een van de oudste beelden in de kerk is dat van de H. Apollonia. Zij is de patrones tegen kiespijn. Het beeld dateert uit circa 1525. Sommigen beweren dat ze in de "oude kerk" de rol speelde van de Heilige Agatha. De palmtak zou vervangen zijn door een nijptang. Boven de ingang van de kerk zien we de patroonheiligen van de musici: Gregorius en Cecilia.

Tabernakel in de absis

Het tabernakel uit 1962 met daarnaast de bronzen Godslamp uit 1959 zijn van de hand van Frans Verlaak uit Breda. Een zuil met drie engelen mondt uit in een driearm, die een kristallen schaal ondersteunt. De opgaande lijn in dit kunstwerk benadrukt het opheffen van het licht naar God.

Dit tabernakel wordt gebruikt als rustaltaar.

Altaren op het priesterkoor

Het altaar achter in het priesterkoor is van vier ton massief marmer en bevat relikwieën van de martelaren Eustachius en Maximus.

Het houten hoofdaltaar is gemaakt in 1905 en was een geschenk van een parochiaan. De kroonluchter boven dit altaar is een kopie van de kroonluchter in de Sint-Janskathedraal in Den Bosch.

De zijaltaren

Het linker altaar is sinds 2008 het gildealtaar voor het Sint-Jorisgilde.

Het rechter altaar is het Sint-Jozefaltaar.

De kerk is dagelijks geopend en op bijzondere dagen kunt u ook de toren beklimmen en een wandeling maken boven de gewelven van de kerk.

Met dank aan Harry Verdijsse donck.